

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mars 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Webster, Bull og Bergsjø i

HR-2019-449-U, (sak nr. 19-009758STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Oddmund Enoksen)
B (advokat Pål Sverre Hernæs)
C (advokat Rolf Henning Borge)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder domfellelse etter de tidligere bestemmelser i straffeloven 1902 § 283 om bounndragelse.
- (2) De tiltalte ble 26. januar 2017 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 283 første ledd bokstav b, jf. andre ledd, jf. § 287 andre ledd. Grunnlaget var som følger:

"X Holding AS eide blant annet selskapet X Container AS (X Container AS). Det ble begjært oppbud i X Container AS og X Holding AS den 28. august 2015, og det ble åpnet konkurs i selskapene henholdsvis 4. og 8. september 2015. Relativt kort tid før konkursåpning ble blant annet selskapene Y Group AS og Y Nordic AS stiftet.

Tiltalt nr. 1 var styreleder i selskapene X Holding AS og Y Group AS. Tiltalt nr. 2 var innleid konsulent for X Holding AS, styreleder i Y Nordic AS, samt daglig leder og styremedlem i Y Group AS. Tiltalt nr. 3 var styreleder i X Container AS, styremedlem i X Holding AS og daglig leder i Y Nordic AS.

I egenskap som beskrevet over utførte de sommeren/høsten 2015 en rekke handlinger som svekket verdien av og markedsgrunnlaget for selskapene som ble begjært konkurs, herunder ble ordreserver og produksjonstegninger kopiert og overført til de nyopprettede selskapene uten avtale eller vederlag."

- (3) Ved Oslo tingretts dom 17. august 2017 ble de tiltalte frifunnet. Retten fant blant annet at det ikke var bevist at produksjonstegninger var blitt overført til de nyopprettede selskapene, slik at det ikke forelå bounndragelse etter straffeloven § 283.
- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og lovanvendelsen. Borgarting lagmannsrett avsa 20. november 2018 dom med slik domsslutning:
- "1. **B, født 00.00.1952, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 283 første ledd bokstav b, jf. annet ledd, jf. § 287 første ledd, til en straff av fengsel i 60 – seksti – dager.**
- ...
2. **C, født 00.00.1968, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 283 første ledd bokstav b, jf. annet ledd, jf. § 287 annet ledd, til en straff av fengsel i 60 – seksti – dager.**
- ...
3. **A født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 283 første ledd bokstav b, jf. annet ledd, jf. § 287 første ledd, til en straff av fengsel i 45 – førtifem – dager.**
-"
- (5) Lagmannsretten fant det tilstrekkelig bevist at de tiltalte kopierte produksjonstegningene og overførte dem til de nyopprettede selskapene for bruk i deres virksomhet. Handlingene var etter lagmannsrettens syn egnet til å redusere verdien av tegningene for X Holding AS og X Container AS, på en slik måte at de tiltalte kan straffes etter straffeloven 1902 § 283. For øvrig førte ikke påtalemyndighetens anke frem.
- (6) *B* har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen. Det anføres at lagmannsretten feilaktig har lagt til grunn at kopiering og overføring av tegninger var "egnet til å hindre" at tegningene tjente til dekning for fordringshaverne etter straffeloven 1902 § 283. En uberettiget kopiering og overføring av slike tegninger er ikke tilstrekkelig for domfellelse når de fortsatt var i selskapenes besittelse og kunne tjene til dekning for deres kreditorer. Videre har lagmannsretten feilaktig lagt til grunn at det ikke har betydning om produksjonstegningene eventuelt var eiet av konkursdebitors polske datterselskap. I tillegg har lagmannsretten lagt til grunn feil beviskrav og bevisbyrde når den har domfelt *B*. Subsidiært gjøres det gjeldende som saksbehandlingsfeil at domsgrunnene i alle fall ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om lagmannsretten har bygget på riktig beviskrav og bevisbyrde.
- (7) *C* har anket over lovanvendelsen under både skyld- og straffespørsmålet samt saksbehandlingen. Her fremsettes i grove trekk de samme innsigelser til lagmannsrettens forståelse av straffeloven 1902 § 283 som i *As* anke. I tillegg gjøres det gjeldende at lagmannsretten har lagt til grunn et for lavt beviskrav for subjektiv skyld. Videre anføres det at lagmannsretten feilaktig har kommet til at overtredelsen er grov, og at lagmannsrettens drøftelse av *Cs* rolle i denne forbindelse uansett er mangelfull.
- (8) *A* har anket over lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Anken angriper lagmannsrettens anvendelse av straffeloven 1902 § 283 hovedsakelig på samme grunnlag som de to medtiltalte. Det er gal lovanvendelse når retten i sin vurdering av om overtredelsen er grov, særlig har lagt vekt på at overtredelsen gjelder et betydelig beløp. En eventuell overtredelse er ikke grov. Videre har lagmannsretten lagt til grunn feil beviskrav, subsidiært

er det ikke gitt en tilstrekkelig begrunnelse. Endelig gjøres det gjeldende at 45 dagers fengsel er for streng straff for A, idet en betinget fengselsstraff ville ha vært en passende reaksjon.

- (9) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og i korte trekk anført at det er klart at ankene ikke vil føre frem.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at ankene gjelder forhold som de tiltalte ble frifunnet for i tingretten, men domfelt for i lagmannsretten. Deres anker kan da bare nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at ankene ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje setning, jf. andre ledd fjerde setning.
- (11) For så vidt gjelder ankene over anvendelsen av straffeloven 1902 § 283 finner utvalget at det ikke er klart at ankene ikke kan føre frem, og ankene blir dermed å fremme. Dette gjelder både spørsmålet om kopiering av produksjonstegninger var "egnet til å hindre at" dette formuesgodet "tjener til dekning for en eller flere av fordringshaverne" og spørsmålet om betydningen av hvem som eier produksjonstegningene.
- (12) Når det gjelder ankene fra C og A over om det foreligger *en grov overtredelse* av straffeloven 1902 § 283 finner utvalget det enstemmig klart at ankene ikke kan føre frem. Det fremgår av § 283 andre ledd at ved "avgjørelsen av om overtredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om handlingen innebærer en betydelig svekkelse av fordringshavernes utsikt til å få dekning, eller om det foreligger andre særlig skjerpene omstendigheter".
- (13) A har vist til at departementet i Ot.prp. nr. 37 (2003-2004) side 41 forkastet et forslag om å beholde momentet "betydelige verdier" som et kriterium for om overtredelsen var grov. Da kan det etter hans syn ikke være adgang til å legge vekt på beløpets størrelse i tillegg til vurderingen av om verdiforringelsen innebærer en betydelig svekkelse av kreditorenes dekningsutsikter, slik lagmannsretten har gjort.
- (14) Lagmannsretten kom til at ikke forelå en betydelig svekkelse av fordringshavernes dekningsutsikter, men at boforringelsen gjaldt et betydelig beløp. Ankeutvalget peker på at den nevnte forarbeidsuttalelsen bare gjelder den lovtekniske utformingen av bestemmelsen – departementet så ikke "behov for å videreføre momentet 'betydelige verdier' i lovteksten". Begrunnelsen var at en boforringelse som omfatter betydelige verdier, "normalt" vil medføre en betydelig svekkelse av fordringshavernes dekningsutsikter. Med andre ord ble momentet "betydelige verdier" antatt å bli konsumert av det som ble ansett som det sentrale momentet i de fleste tilfeller. Dette gir ikke uttrykk for et standpunkt om at beløpets størrelse ikke lenger kan telle med blant de "særlig skjerpene omstendigheter" som kan gjøre overtredelsen grov, uavhengig av om fordringshavernes dekningsutsikter ble svekket. Vilkåret "andre særlig skjerpene omstendigheter" er for øvrig i straffeloven 2005 § 405 erstattet med spørsmålet om overtredelsen var "planlagt og om den gjaldt et betydelig beløp". Lovgiver tok ikke sikte på realitetsendring, se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) i spesialmerknaden til § 405. As anførsel kan etter dette ikke føre frem.
- (15) Lagmannsretten fant det vanskelig å beløpsfeste verdien, men har funnet det tilstrekkelig bevist at eventuell boforringelse er større enn 100 000 kroner. Ankeutvalget kan ikke se at lagmannsretten har lagt til grunn at overtredelsen dermed i seg selv er grov. Beløpet er imidlertid stort nok til at det klart må inngå i en bredere vurdering av om forholdet er grovt. Lagmannsretten har også lagt vekt på at handlingene var planlagte, og at det for A og B er tale om et alvorlig brudd på det tillitsforholdet som følger av de verv B og A hadde. Etter ankeutvalgets syn er lagmannsrettens lovanvendelse korrekt på dette punktet, gitt at straffeloven 1902 § 283 er overtrådt.

(16) C har særlig fremhevet at han kun var en innleid konsulent, og ikke tillitsperson i selskapene. Ut fra lagmannsrettens bevisvurdering finner ankeutvalget det klart at dette ikke er til hinder for at også han er dømt for medvirkning til grov boforringelse – igjen under forutsetning av at tilfellet rammes av straffeloven § 283. Det fremgår av lagmannsrettens dom at C spilte en meget aktiv rolle.

(17) De tiltalte har videre anført at lagmannsretten har anvendt uriktig beviskrav og bevisbyrde.

(18) Etter å ha gjennomgått de relevante bevisene i saken gir lagmannsretten en foreløpig oppsummering:

"Ingen av de ovenstående forholdene er i seg selv tilstrekkelige til å konstatere nødvendig forsett hos noen av de tiltalte. Når bevisene vurderes samlet er imidlertid lagmannsretten overbevist om at de tiltalte – da det forut for oppbudsbegjæringen ble klart at containervirksomheten skulle videreføres i Y – bestemte seg for at Z skulle benytte de tegningene de allerede hadde kopi av, i samarbeidet som ble etablert mellom Z og Y."

(19) Videre konkluderes det slik:

"Lagmannsretten finner det etter dette bevist at de tre tiltalte hadde en felles forståelse om de ovenstående elementene senest noen dager før avtalen med Z ble undertegnet 28. august 2015. Dette innebærer at alle tre har handlet forsettlig. B og A er direkte ansvarlig etter straffeloven § 287 første ledd, mens C må anses som medvirker etter § 287 annet ledd."

(20) Ankeutvalget kan ikke se at dette er uttrykk for at lagmannsretten har lagt uriktig beviskrav eller bevisbyrde til grunn for sin avgjørelse.

(21) Ankeutvalget finner det enstemmig klart at ankene på dette punktet ikke kan føre frem.

(22) De ankende parter har videre anket over lagmannsrettens *saksbehandling* og anfører at domsgrunnene ikke er tilstrekkelige.

(23) Det følger av straffeprosessloven § 40 at domsgrunnene skal vise hovedpunktene i rettens bevisvurdering, noe som er nærmere utdypet i Rt-2011-172 avsnitt 29:

"Hvilke beviser domfellelsen bygger på, vil ofte fremgå av sammenhengen, men ikke alltid. For saker som har vært behandlet for ordinær meddomsrett, bestemmer straffeprosessloven § 40 femte ledd at domsgrunnene ikke bare skal inneholde en beskrivelse av hva som er funnet bevist, men at dommen også skal 'angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering', dvs. hvorfor et bestemt bevisresultat legges til grunn. Det som først og fremst kreves, er at det blir redegjort for de springende – dvs. sentrale – punkter ved bevisvurderingen, og kort angitt hva som har vært avgjørende, se Rt-2009-750 avsnitt 75 og Høyesteretts dom 6. januar 2011 (HR-2011-31-A) avsnitt 11. Høyesterett har i Rt-2009-750 avsnitt 76 uttalt at § 40 femte ledd 'bør anvendes analogisk for lagmannsrettens bevisvurdering under reaksjonsspørsmålet'. Samtidig er det imidlertid presisert at den omstendighet at det ikke er gitt en tilstrekkelig begrunnelse for bevisvurderingen, sjelden vil være opphevelsesgrunn. For at en mangelfull begrunnelse av bevisvurderingen skal føre til opphevelse, må sentrale punkter i denne bli stående uforklart, se Rt-2009-1439 avsnitt 27 og Rt-2009-1526 avsnitt 35-37."

(24) I et tilfelle som her, hvor de ankende parter er frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten, må det vurderes om det må "gjøres nærmere rede for bevisvurderingen i tilknytning til de omstendighetene der lagmannsretten har konkludert annerledes enn tingretten", jf. HR-2018-2109-U avsnitt 12.

- (25) Lagmannsretten foretar en grundig vurdering av det punktet som førte til frifinnelse i tingretten. Etter ankeutvalgets syn er det ikke sentrale punkter i bevisvurderingen som blir stående uforklart, heller ikke når lagmannsrettens dom leses i lys av tingrettens frifinnelse.
- (26) Ankeutvalget finner det enstemmig klart at ankene på dette punktet ikke kan føre frem.
- (27) Når det gjelder Cs anførsel om at lagmannsretten ikke har gitt en tilstrekkelig begrunnelse vedrørende spørsmålet om overtredelsen er grov, viser utvalget til sin drøftelse av lovanvendelsen over. Lagmannsretten har gitt en begrunnelse som gir tilstrekkelig grunnlag for å prøve dens lovanvendelse ved spørsmålet om overtredelsen er grov, slik at As anke på dette punktet klart ikke kan føre frem.
- (28) Heller ikke ankene over *straffutmålingen* fra A kan føre frem.
- (29) Ankeutvalget viser til Rt-2007-932 hvor det var det tale om bounndragelse av kr 469 000 under særdeles skjerpene omstendigheter, samt kreditorbegunstigelse på kr 168 400. Straffen ble satt til fengsel i 90 dager.
- (30) Saken er ikke fullt ut sammenlignbar med den foreliggende saken, men gir likevel holdepunkter for at det ikke er noe åpenbart misforhold mellom den straffbare handling og straffen, jf. § 344, jf. HR-2016-1803-A avsnitt 19. Ankeutvalget finner det enstemmig klart at anken over straffutmålingen ikke kan føre frem.
- (31) Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Ankene over anvendelsen av straffeloven 1902 § 283 første ledd bokstav b tillates fremmet. For øvrig tillates ikke ankene fremmet.

Henrik Bull
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)